

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

2022

TSUMBANDILA YA U MAKA

MARAGA: 100

Tsumbandila iyi ya u maka i na masiatari a 13.

SC/NSC – Tsumbandila ya u maka

MAFHUNGOTHANGELI O LIVHISWAHO KHA MUŢOLI/MUMAKI

Musi vha tshi tola/maka mushumo wa mulingiwa, zwi tevhelaho ndi zwinwe zwa zwine zwa tea u dzhielwa nzhele musi vha tshi shumisa rubriki:

- Ndeme ya vhupulani, mvetamveto, u vhalulula na u dzudzanya zwo bveledzwaho kha tshibveledzwa tsha u fhedzisela tsho nekedzwaho.
- U dzhiela nzhele u ńwala hu re na ndivho, vha tanganedzaho mafhungo na nyimele hu tshi katelwa na redzhistara, tshitaila na thouni nga maanda ho sedzeswa KHETHEKANYO YA B.
- Girama, mupeleto na zwiga zwa u vhala.
- Zwivhumbeo zwa luambo, hu tshi katelwa na luambo lwa vhudzivha/kuambele.
- Munanguludzo wa maipfi na luambo lwa maambele (mirero na maambele).
- Kufhatelwe kwa mafhungo.
- Kuvhekanyelwe na kufhatelwe kwa dziphara.
- Kuthathuvhelwe kwa thoho sa zwo taniwaho nga zwi re ngomu/zwo faredzwaho: mvulatswinga, kubveledzelwe kwa mihumbulo na magumo.

MAHUMBULWA MALUGANA NA KUMAKELE/KUTOLELE

KHETHEKANYO YA A: MAANEA

Kha vha sedze **KHETHEKENYO YA A: Rubriki ya u Tola/Maka Maanea** i wanalaho kha masiatari a 11–12.

KHRITHERIA DZI SHUMISWAHO KHA U ŢOLA/MAKA	
KHRITHERIA	MARAGA
ZWI RE NGOMU NA VHUPULANI	30
LUAMBO, TSHITAILA NA U DZUDZANYA	15
TSHIVHUMBEO	5
THANGANYELO	50

- 1. Kha vha vhale maanea oʻthe vha kone u livhanya na/nanguludza khathegori yo teaho mafhungo aya zwi tshi kwama ZWI RE NGOMU NA VHUPULANI.
- 2. Kha vha dovhe hafhu u vhala maanea vha nanguludze/livhanye hafhu na khathegori yo teaho mafhungo ayo zwi tshi kwama LUAMBO,TSHITAILA NA U DZUDZANYA.
- 3. Kha vha dovhe hafhu u vhala maanea vha koneha u nanguludza/livhanya na mafhungo ayo zwi tshi kwama TSHIVHUMBEO.

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI

Kha vha sedze KHETHEKANYO YA B: Rubriki ya u Tola/Maka Zwibveledzwa zwa **Vhudavhidzani** i re kha siatari la 13.

KHRITHERIA DZI SHUMISWAHO KHA U ŢOLA /MAKA				
KHRITHERIA	MARAGA			
ZWI RE NGOMU, VHUPULANI NA TSHIVHUMBEO	15			
LUAMBO, TSHITAILA NA U DZUDZANYA	10			
THANGANYELO	25			

- 1. Kha vha vhale tshibveledzwa tshothe vha kone u livhanya na/nanguludza khathegori yo teaho mafhungo ayo zwi tshi kwama ZWI RE NGOMU, VHUPULANI NA TSHIVHUMBEO.
- 2. Kha vha dovhe hafhu u vhala tshibveledzwa vha nanguludze/livhanye hafhu na khathegori yo teaho mafhungo ayo zwi tshi kwama LUAMBO, TSHITAILA NA U DZUDZANYA.

KHA VHA PFESESE:

- Zwivhumbeo zwo fhambanaho zwa zwibveledzwa zwa vhudavhidzani zwi funzwa zwo livhiswa kha maitele a zwino a u linga.
- Izwi zwi tea u dzhielwa ntha musi hu tshi tolwa tshivhumbeo.
- Kha vha nee maraga kha tshivhumbeo tsho teaho/tshone.
- Kha vha sedzese kuvhekanyelwe/kukumedzelwe kwone kwo teaho musi hu tshi ńwalwa tshibveledzwa tshinwe na tshinwe.

KHETHEKANYO YA A: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUSIKI (MAANEA)

MBUDZISO YA 1

ADENDAMU

- Mbuno dzo newaho fhasi ha thoho inwe na inwe kha iyi adendamu dzi thuse **fhedzi** sa tsumbandila/gaidi kha vhamaki/vhatoli.
- Hu tea u newa tshikhala/thendelo ya u dzhiela ntha ndila ine mulingiwa a thathuvhisa zwone/ngayo thoho, naho zwi tshi nga vha zwo fhambani na izwo zwo newaho kha idzo mbuno kana na mihumbulo/kuvhonele kwa vhone mutoli/mumaki.

1.1 U tambudzwa hanga zwo todou ita uri ndi shavhe tshikolo.

Tsumbo ya zwine mulingiwa a nga dadamala khazwo musi a tshi nwala maanea awe:

- A nga ńwala nga ha zwe a tangana nazwo musi e tshikoloni.
   Tsumbo: U rwiwa, u seńwa, u sewa, u kolelwa, u tambudzwa, nz
- U bvisela khagala u kondelela hawe na u sa lata fulufhelo u swika a tshi thaphudza pfunzo dzawe.
- Kha maanea aya mulingiwa u tea u nwala nga ndila ya u tou anetshela/u vhuisa mihumbulo/u buletshedza, nz.
- Maanea awe kha vhe na mathomo, mutumbu na magumo zwi fushaho.
- Fhedzi arali mulingiwa a nwala lushaka lwa maanea ane ra pfa a tshi fusha thoho ye a newa, ha newi ndatiso.

[50]

1.2 Vhubindudzi, thandululo makone ya u takula ikonomi kha lino.

Tsumbo ya zwine mulingiwa a nga dadamala khazwo musi a tshi nwala maanea awe:

- Mulingiwa a nga nwala a tshi talutshedza/anetshela/vhuisa mihumbulo nga ha zwivhuya zwine zwa diswa nga vhubindudzi.
- Mulingiwa a nga buletshedza vhubindudzi ho fhambanaho
- Mulingiwa a nga dovha hafhu a nwala a tshi tsivhudza nga ha ndeme ya nyaluwo ya ikonomi.
- Maanea awe kha vhe na mathomo, mutumbu na magumo zwi fushaho.
- Arali mulingiwa a ńwala nga lushaka luńwe na luńwe lwa maanea a livhanaho na iyi thoho, u tea u avhelwa maraga dzi yelanaho na zwe a ńwala.

[50]

1.3 Vhurereli ndi thikho ya mikhwa na mvelele yashu. Ţaṭani.

Tsumbo ya zwine mulingiwa a nga dadamala khazwo musi a tshi nwala maanea awe:

- Mulingiwa a nga ńwala nga zwithu zwavhudi/zwi si zwavhudi nga ha vhurereli zwi tshi kwama mvelele yashu.
- U tea u sumbedza mikhwa yavhudi ya vhurereli/vhuvhi vhune ha diswa nga vhurereli kha mvelele yashu, tenda a nanga sia lithihi a imelela lone nga mbuno dzi pfalaho.
- Maanea awe kha vhe na mathomo, mutumbu na magumo zwi fushaho.
- Arali mulingiwa a ńwala nga lushaka luńwe na luńwe lwa maanea a livhanaho na iyi thoho, u tea u avhelwa maraga dzi yelanaho na zwe a ńwala.

[50]

1.4 Ndi tshi fhira afho fhethu mato anga a nzwuruma malofha.

Tsumbo ya zwine mulingiwa a nga dadamala khazwo musi a tshi nwala maanea awe:

- Mulingiwa u tea u nwala a tshi talutshedza/anetshela/vhuisa mihumbulo nga ha zwo iteaho afho fhethu.
- Mulingiwa a nga dovha hafhu a sumbedza zwithu zwi si zwavhudi zwe zwa bvelela khae/kha shaka lawe.
- Maanea awe kha vhe na mathomo, mutumbu na magumo zwi fushaho.
- Arali mulingiwa a ńwala nga lushaka luńwe na luńwe lwa maanea a livhanaho na iyi thoho, u tea u avhelwa maraga dzi yelanaho na zwe a ńwala.

[50]

Zwileludzi zwa vhudavhidzani, zwitutuwedzi zwa dzikhakhathi.

Tsumbo ya zwine mulingiwa a nga dadamala khazwo musi a tshi nwala maanea awe:

- Mulingiwa u tea u thoma nga u talutshedza/tandavhudza thoho iyi.
- Mulingiwa a nga nwala a tshi sumbedza zwivhuya na zwivhi zwi vhangwaho nga zwishumiswa zwa vhudavhidzani.
- Kha sumbedze ndila dzine dza nga khwathisedza masia othe vhuvhili hao
- Maanea awe kha vhe na mathomo, mutumbu na magumo zwi fushaho.
- Arali mulingiwa a ńwala nga lushaka luńwe na luńwe lwa maanea a livhanaho na iyi thoho, u tea u avhelwa maraga dzi yelanaho na zwe a ńwala.

[50]

1.6 Hune ha vha na bono hu na mitshelo mivhuya.

Tsumbo ya zwine mulingiwa a nga dadamala khazwo musi a tshi nwala maanea awe:

- Mulingiwa u tea u thoma nga u talutshedza thoho iyi. A nga talutshedza nga ha ndeme ya u vha na bono vhutshiloni.
- Kha sumbedze uri u pika na u shuma nga ndila ya vhutali na u kondelela zwi bveledza bono lavhudi/mitshelo mivhuya.
- Maanea awe kha vhe na mathomo, mutumbu na magumo zwi fushaho.
- Arali mulingiwa a ńwala nga lushaka luńwe na luńwe lwa maanea a livhanaho na iyi thoho, u tea u avhelwa maraga dzi yelanaho na zwe a ńwala.

[50]

1.7 **KHA VHA PFESESE:** Hu tea u vha na vhutumani vhukati ha maanea na tshifanyiso tsho nangwaho.

1.7.1 **Tshifanyiso**

Tsumbo ya zwine mulingiwa a nga dadamala khazwo musi a tshi nwala maanea awe:

- Mulingiwa u tea u nea thoho yo teaho ya maanea awe.
   Tsumbo: U takalela mupo na tsiko ya Mudzimu.
- U ya nga ha itshi tshifanyiso, mulingiwa a nga anetshela/buletshedza/vhuisa muhumbulo nga ha ndeme ya mupo na tsiko, nz.
- Kha sumbedze zwivhuya zwa mupo na tsiko.
- A nga dovha hafhu a sumbedza uri lushaka lu nga tsireledza hani mupo na tsiko ya Mudzimu.
- Maanea awe kha vhe na mathomo, mutumbu na magumo zwi fushaho.
- Arali mulingiwa a ńwala nga lushaka luńwe na luńwe lwa maanea a livhanaho na itshi tshifanyiso, u tea u avhelwa maraga dzi yelanaho na zwe a ńwala.

[50]

1.7.2 **Tshifanyiso**

Tsumbo ya zwine mulingiwa a nga dadamala khazwo musi a tshi nwala maanea awe:

- Mulingiwa u tea u nea thoho yo teaho ya maanea awe.
   Tsumbo: Mitshelo na miroho zwi fhata mivhili.
- Mulingiwa u tea u tana uri mitshelo na miroho ndi zwone zwiliwa zwi re na pfushi zwo lugelaho muvhili.
- Mulingiwa u tea u tutuwedzela vhathu kha u lesa mitshelo na miroho.
- Maanea awe kha vhe na mathomo, mutumbu na magumo zwi fushaho.
- Arali mulingiwa a ńwala nga lushaka luńwe na luńwe lwa maanea a livhanaho na itshi tshifanyiso, u tea u avhelwa maraga dzi yelanaho na zwe a ńwala.

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO YA 2

ADENDAMU

Vhalingiwa vha lavhelelwa u fhindula mbudziso MBILI kha dzo nekedzwaho. Vhulapfu ha phindulo vhu vhe maipfi a u bva kha a 180 u swika kha a 200 ho sedzwa mutumbu fhedzi. Luambo, redzhistara, tshitaila na thouni zwi tea u livhanywa na nyimele.

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI (FOMALA)

Zwi re ngomu na Tshivhumbeo:

- Ri lavhelela mafhungo ane a vha a u toda thuso ine ya bva kha mapholisa ya u langa vhaswa vhane vha nwa halwa vha kambiwa vha raloha u tshimbila dzibadani vha sa londi.
- Diresi mbili (ya munwali na ya munwalelwa).
- Diresi ya u thoma (i tea u nwalwa datumu nga vhudalo).
- Diresi ya vhuvhili (i thoma nga mufari wa tshiimo sa 'Munwaleli' kana 'Mulanguli').
- Theshano: Ndaa/Aa.
- Thoho ya mafhungo (i tea u nwalwa nga madanzi kana ya talelwa arali yo nwalwa nga maledere matuku).
- Mutumbu. Hu nwalwa mbilaelo nga vhudalo.
- Nyonesano kana phendelo: Munwali u nea munwalelwa thuthuwedzo.
- Magumo: Munwali u nwala tshifani na dzina/inishiala.
- Tsaino ya muńwali.

[25]

2.2 **IMEIĻI**

Zwi re ngomu na Tshivhumbeo:

- Mulingiwa u tea u sumbedza diresi ya vhubvo ha imeili.
- Mulingiwa u tea u sumbedza diresi ya vhuyo ha imeili.
- U tea u sumbedza vhańwe vhakopiwa.
- A nga dovha hafhu a sumbedza vhanwe vhakopiwa vha tshidzumbe.
- U tea u sumbedza fhungo/thoho ya imeili.
- A konaha u nea/tandavhudza mulaedza nga vhudalo.
- Nyonesano kana phendelo: Munwali u pendela nga ndila yo teaho munwalelwa.
- Magumo: Muńwali u ńwala tshifani na dzina/inishiala.

[25]

2.3 ATHIKILI YA GURANNDA

Zwi re ngomu na Tshivhumbeo:

- Thoho i kungaho/i takadzaho. Tsumbo: Dzhatsha le la vuswa nga nthani ha magarata.
- Athikili i tea u faredza tsivhudzo kha lushaka.
- Thoho i tevhelwa nga dzina la munwali.
- Mvulatswinga: Ndi hune munwali a divhadza fhungo line a toda u amba nga halo – u tsivhudza lushaka.
- Mutumbu: Hu tandavhudzwa mihumbulo ya fhungo la u tambiwa ha magarata nga vhabvana na vhananyana vho sia vhana mahayani.
- Tshitaila tshi nga vha tsha mbuletshedzo, tshi shumisaho figara dza muambo na zwi tokonyaho mihumbulo ya vhavhali.
- Madzina, fhethu, zwifhinga, vhuimo na zwińwe zwa ndeme zwi tea u netshedzwa/buletshedzwa kha athikili.
- Phendelo: Ndi hune mafhungo a vhiniwa hone.

[25]

2.4 MUVHIGO WA FOMALA

Zwi re ngomu na Tshivhumbeo:

- Ri lavhelela muvhigo une wa khou tana u fhidza ha vhagudi u ya tshikoloni hu si na thendelo.
- Thoho: Kha i vhe ye a randelwa yone.
- Marangaphanda (ndivho na tshikoupu).
- Matshimbidzele (nnyi? ngafhi? lini? mini? hani?).
- Magumo/mawanwa.
- Phendelo.
- Themendelo.
- Tsaino ya muvhigi.
- Tshiimo tsha muvhigi.
- Datumu.

[25]

2.5 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Zwi re ngomu na Tshivhumbeo:

- Mulingiwa u tea u tana dzina na tshifani zwa mufu, fhethu he a bebelwa hone, duvha la mabebo khathihi na madzina a vhabebi.
- Zwe zwa swikelelwa zwa ndeme: pfunzo/u didzhenisa kha zwa bola, nz.
- Nganeavhutshilo iyi i tea u dovha hafhu ya tana zwe mufu a zwi swikelela vhutshiloni nga nthani ha mutambo wa bola.
- Tshivhangi tsha lufu na fhethu he mufu a lovhela hone.
- Zwine mashaka na dzikhonani vha do mu humbula ngazwo.
- Mashaka a tsini e a a sia.
- U dzheniswa ha milaedza ya ndiliso/zwikhodo u bva kha muta, nz. [25]

2.6 **TSHIPITSHI**

Zwi re ngomu na Tshivhumbeo:

- Tshipitshi itshi tshi tea u totomodza na u bvisela khagala bembela la u shumiswa ha zwidzidzivhadzi na masiandaitwa azwo.
- Thoho: Kha i vhe i kungaho. Tsumbo: Ngeletshedzo nga ha masiandaitwa a u shumiseswa ha zwidzidzivhadzi.
- Theshano: Ndi hune muambi a resha vhathetshelesi nga u bula zwiimo zwayho sa: Mutshimbidzamushumo, mudzulatshidulo, nz.
- Mvulatswinga: Afha muvhali u talutshedza thoho ya mafhungo.
- Mutumbu: Muambi u tasulula mbuno dzawe a dovha a dzi tikedza.
- Luambo, tshitaila, thouni na redzhistara zwi tee nyimele na vha tanganedzaho mafhungo.
- Magumo/Phendelo: Ndi hune a fhedza mafhungo awe.

[25]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 50 MARAGAGUTE: 100

PFESESANI:

- Tshifhinga tshothe vha tshi tola maanea a vhusiki, vha tea u shumisa rubriki iyi (BAMMBIRI LA VHURARU).
- Maraga dza 0–50 dzo khethekanywa dza bva zwipida zwitanu (5) zwihulwane zwa thalusamaimo.
- Kha khritheria dzi angaredzaho Zwi re Ngomu, Luambo na Tshitaila, tshinwe na tshinwe tsha izwo zwipida zwa thalusamaimo tsho khethekanywa tsha bva zwipida zwivhili: tshipida tsha ntha na tsha fhasi, tshinwe na tshinwe tshazwo tsho faredza maraganyangaredzi dzo tshi teaho u ya nga u tevhekana hazwo.
- Tshivhumbeo tshone a tshi kwamei nga heyi khethekanyo ya maimo a ntha na a fhasi.

KHETHEKANYO YA A: RUBRIKI YA U ṬOLA/MAKA MAANEA A LUAMBO LWA HAYANI [MARAGA 50]

Khritheria		Zwa nthesa	Tshikili tshone	Vhukoni ha vhukati/vhu	Vhukoni ha fhasi	U sa kona
				fushaho/ho linganelaho		
ZWI RE NGOMU NA		28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
VHUPULANI		-Mihumbulo i	-Phindulo yo lundwa	-Phindulo i fushaho	-Phindulo i shaedzaho	-Phindulo yo polikaho
		gobolaho/tokonyaho i sa	tshidele vhukuma	-Mihumbulo yo	ndunzhendunzhe	tshothe
(Zwo ńwaliwaho na		vhambedzwi/lavhelelwiho	-Zwi yelana tshothe na	lunzhedzana lwo	-Mihumbulo yo	-Mihumbulo yo
mihumbulo)	a nțha	-Mihumbulo ya vhutali, i	thoho nahone zwa takadza	linganelaho nahone zwi a	vhilinganaho, nahone i	tangananaho nahone i
Nzudzanyo ya mihumbulo	Ę,	tokonyaho nahone yo	-Hu na vhutanzi ha	tendisea	si na vhusiki ha mune	si na sia
na vhupulani/	og Og	vhibvaho	mihumbulo yo vhibvaho	-Zwo dzudzanywa nahone	-Vhutanzi vhu si gathi	-Ndi phambananadzo,
U dzhiela nzhele ndivho,	Maimo	-Zwo dzudzanywa nahone zwa	-Zwo dzudzanywa nahone	zwa dovha zwa lunzhedzana	ha nzudzanyo na u	zwo sokou dovhololwa
vha tanganedzaho	Ϋ́	dovha zwa lunzhedzana	zwa dovha zwa	lwo linganelaho/lu fushaho,	lunzhedzana zwo	-A zwo ngo
mafhungo na nyimele		tshidele lwa tshothe, hu tshi	lunzhedzana tshidele lwa	hu tshi katelwa	teaho	dzudzanywa nahone a
		katelwa marangaphanda,	tshothe, hu tshi katelwa	marangaphanda, mutumbu		zwi na
MARAGA 30		mutumbu na	marangaphanda, mutumbu	na magumo/mupendelo		ndunzhendunzhe
		magumo/mupendelo	na magumo/mupendelo			
		25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Ndi zwa nthesa, fhedzi zwo ri	-Zwo lundwa tshidele	-Phindulo i a fusha fhedzi	-Phindulo yo anzaho u	-A hu na ndingedzo ya
		shaedzinyana musutshelo wa	-Mihumbulo i yelanaho, i	hu na vhutudzetudze hunwe	sa yelana ha mafhungo	u fhindula
		maanea o lundwaho tshidele	takadzaho	vhu khakhisaho mutodo	-Mihumbulo i vho	thoho/mbudziso
	fhasi	lwa tshothetshothe	-Zwo dzudzanywa nahone	-Mihumbulo yo	sumbedza u liana na u	-U polika tshothe na u
	a fh	-Mihumbulo yo vhibva ya	zwa dovha zwa	dzudzanywa lwa ndinganelo	dadisa	sa tsha tea lwa tshothe
		lundwa lwa vhutali	lunzhedzana zwavhudi, hu	nahone i a tendisea	-U shaedza vhutanzi	-A zwi na sia nahone
	Maimo	-Zwo dzudzanywa nahone zwa	tshi katelwa	-Hu na huṅwe u fusha ha	ha nzudzanyo na	zwo vhilingana
Ma	Με	dovha zwa lunzhedzana	marangaphanda, mutumbu	nzudzanyo na	ndunzhendunzhe zwo	_
		tshidele lwa tshothe, hu tshi	na magumo/mupendelo	ndunzhendunzhe, hu tshi	teaho	
		katelwa marangaphanda,		katelwa marangaphanda,		
		mutumbu na		mutumbu na magumo/		
		magumo/mupendelo		mupendelo		

KHETHEKANYO YA A: RUBRIKI YA U ŢOLA/MAKA MAANEA A LUAMBO LWA HAYANI [MARAGA: 50] (i ya phanḍa)

LYYYA COO TOXYTTAYYA G		14.16	10.11			
LUAMBO, TSHITAILA &		14–15	10–11	6–7	2–3	0
U DZUDZANYA		-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Luambo a lu pfali
Thouni, redzhistara na		tshitaila na divhaipfi zwo tea	tshitaila na divhaipfi zwo	tshitaila na divhaipfi zwo	tshitaila na divhaipfi	-Thouni, redzhistara,
divhaipfi zwo teaho		tshothe tshothe ndivho, vha	tea vhukuma ndivho, vha	tea ndivho, vha	zwo tea zwituku	tshitaila na divhaipfi a
ndivho/zwiitei na nyimele.		tanganedzaho mafhungo na	tanganedzaho mafhungo	tanganedzaho mafhungo na	ndivho, vha	zwo ngo tea ndivho,
Munanguludzo wa maipfi.	Maimo a n <u>t</u> ha	nyimele.	na nyimele.	nyimele.	ţanganedzaho	vha tanganedzaho
Kushumisele kwa luambo na	n n	-Luambo ndi lwa	-Luambo lu a ţokonya,	-U shumiswa ho teaho ha	mafhungo na nyimele.	mafhungo na nyimele.
milayo, zwiga zwa u vhala,	0	vhudifhulufheli ha nthesa, lu	nahone thouni yo	luambo u bveledza	-Ho shumiswa luambo	-U hotefhala ha
girama, mupeleto.	Ę.	nyanyulaho tshothe.	shumiswaho ndi i	thalutshedzo.	lwa mutheo/fhasi	divhaipfi zwo anzesa
	$\mathbb{Z}$	-Lu a gobola, nahone lwo	nyanyulaho.	-Thouni yo tea	-Thouni na	lune u pfala ha
		pfuma u dzangelwa ha thouni	-Hunzhi a hu na	-U pfumiswa ha luambo ho	kushumisele kwone	mafhungo zwa si tsha
		-A hu na vhukhakhi ha	vhukhakhi ha girama) na	shumiswa u khavhisa zwi re	kwa maipfi a zwo ngo	konadzea na kathihi/
		girama na mupeleto	mupeleto.	ngomu.	tea	zwa vho konda
		-Lwo lundwa nga tshikili tsha	-Lwo lundwa tshidele	J	-Divhaipfi ndi yo	vhukuma/tshothe.
		mathakhethakheni.	vhukuma .		sĥayedzaho vhukuma.	^
		Î12–13	8–9	4–5	0–1	
		-Luambo ndi lwa ntha	-Luambo lu a kunga na u	-U shumiswa ha luambo ho	-Luambo lwo	
		vhukuma	nyanyula	linganelaho, fhedzi hu tshi	shumiswa lwa u sa	
	asi	-Lu a gobola, nahone lwo	-Thouni ndi yo teaho, i	di vha na vhutudzetudze	kona	
	a fhasi	pfuma u dzangelwa ha	nyanyulaho	-Huṅwe u shumiswa ha	-A hu na kana hu tou	
	0	thouni.	-Vhukhakhi vhutuku ha	luambo ho teaho nga u	vha na zwitukutuku	
	ij.	-A hu na vhukhakhi ha	girama na mupeleto	angaredza, fhedzi u	zwi sumbedzaho	
	Maimo	girama na mupeleto.	-Zwo lundwa tshidele	dzangelwa ha luambo ndi	muvanganyo wa	
		-Lwo lundwa nga tshikili tsha	vhukuma	ha fhasi.	mafhungo/mitala.	
		maṭhakheni.			-Divhaipfi yo hotefhala	
MARAGA: 15		^			lwa tshothe.	
TSHIVHUMBEO		5	4	3	2	1
Zwitalusi zwa		-Kubveledzele kwa thoho	- Kubveledzele kwa thoho	-Kubveledzele kwa thoho na	-Dzińwe mbuno ndi	-Hu na u shaedza ha
tshibveledzwa.		kwa nthesa	kwo lunzhedzanaho	vhudodombedzi zwo tea	dzi pfadzaho	mbuno dzo teaho
Kubveledzelwe kwa phara		-Vhudodombedzi ha	-Vhudodombedzi ha thoho	-Mafhungo/mitala, phara	-Mafhungo/mitala na	-Mafhungo/mitala na
na tshivhumbeo tsha		mathakhethakheni	hu pfadzaho ^	zwo fhatwa lu fushaho	phara zwi di vha na	phara zwo dala
mafhungo/mitala.		-Mafhungo/mitala, phara	-Mafhungo/mitala, phara	-Maanea o di faredza zwi	vhukhakhi	vhukhakhi
		zwo fhatwa na u lundwa lwa	zwo vangwa lu pfadzaho.	pfadzaho/tendiseaho.	-Fhedzi maanea a tsha	-Maanea ha na
		nthesa tshothetshothe.	o F	,	di pfala naho hu na	mudzio/ha pfadzi.
MARAGA: 5					vhukhakhi.	pada.
MARAGANYANGAREDZI		40–50	30–39	20–29	10–19	0–9

KHETHEKANYO YA B: RUBRIKI YA U ŢOLA ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI [MARAGA: 25]

Khritheria	Zwa nţhesa	Tshikili tshone	Vhukoni ha vhukati/ho	Vhukoni ha fhasi	U sa kona
			linganelaho/vhu fushaho		
ZWI RE NGOMU,	13–15	10–12	7–9	4–6	0–3
VHUPULANI NA	-Phindulo ndi ya	-Phindulo ndi yavhuḍi	-Phindulo ndi i	-Phindulo ndi ya mutheo/	-Phindulo i sumbedza
TSHIVHUMBEO	mathakhethakheni, i sa	vhukuma, i bvukululaho	fushaho/linganelaho	fhasi, i bvukululaho	u shaya ndivho ya
	vhambedzwi	ndivho yo dziaho ya	vhukuma, i bvukululaho	ndivhonyana ya zwitalusi	zwiţalusi zwa lushaka
Zwo ńwaliwaho na	-Mihumbulo ya vhutali, yo	zwitalusi zwa lushaka lwa	ndivho yo dziaho ya	zwa lushaka lwa	lwa tshibveledzwa
mihumbulo	vhibvaho	tshibveledzwa	zwitalusi zwa lushaka lwa	tshibveledzwa	-Ṭhalutshedzo yo
Nzudzanyo ya mihumbulo na	-Ndivho yo tandavhuwaho	-O fara vhutala/sia lone -A	tshibveledzwa	-Hu na u polika huṅwe hu	dzumbama, u polika
vhupulani	tshothe ya zwitalusi zwa	hu na u polika	-Ho ngo tou fara vhutala	vhonalaho naho o fara	ndi hu hulwane
U dzhiela nzhele ndivho, vha	lushaka lwa tshibveledzwa	-Zwi re ngomu na	hone tshothe lini – hu na u	vhuṭala	-A hu na u farana ha
tanganedzaho mafhungo na	-Kuńwalele kwo tou fombe	mihumbulo zwo	polika hunwe hu vhonalaho	-Zwi re ngomu na	zwi re ngomu na
nyimele	kha sia lone	lunzhedzana	-Zwi re ngomu na	mihumbulo a zwo ngo tou	mihumbulo
Phindulo na mihumbulo	-Zwi re ngomu na	-Zwo tandavhudzwa lwa	mihumbulo zwo di	farana tshoṭhe lini	-Zwidodombedzwa
Nzudzanyo ya mihumbulo na	mihumbulo zwo lunzhedzana	tshothe, zwidodombedzwa	lunzhedzana	-Zwidodombedzwa	zwitukutuku zwi
vhupulani	-Zwo tandavhudzwa lwa	zwothe zwi tikedza thoho	-Zwińwe zwidodombedzwa	zwituku zwi tikedza thoho	tikedza thoho
U dzhiela nzhele ndivho, vha	tshothe, zwidodombedzwa	-Tshivhumbeo ndi tsho	zwi tikedza thoho	-Hu na u shaedza hu	-A ho ngo tevhedzwa
tanganedzaho mafhungo na	zwothe zwi tikedza thoho	teaho naho hu na	-Nga u angaredza,	vhonalaho ha kushumisele	milayo yone ya
tshivhumbeo/milayo na	-Tshivhumbeo ndi	vhukhakhi vhutuku	tshivhumbeo ndi tshone,	kwa milayo na	tshivhumbeo tsha
nyimele	tshonetshone tsho teaho		fhedzi hu na u polika	tshivhumbeo	tshibveledzwa
	tshibveledzwa		hutuku	-Ţhahelelo/U shaedza ndi	
MARAGA 15	1			hu soliseaho	
LUAMBO, TSHITAILA NA	9–10	7–8	5–6	3–4	0–2
U DZUDZANYA	-Thouni, redzhistara, tshitaila	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,	-Thouni, redzhistara,
	na divhaipfi, ndi zwi teaho	tshitaila na divhaipfi, ndi	tshitaila na divhaipfi, ndi	tshitaila na divhaipfi, ndi	tshitaila na divhaipfi,
Thouni, redzhistara, ndivho/u	lwa mathakhethakheni	zwi teaho tshothe ndivho,	zwi teaho tshothe ndivho,	zwi teaho zwituku	ndi zwi sa ananiho na
nyanyula, tshitaila, vha	ndivho, vha tanganedzaho	vha tanganedzaho	vha tanganedzaho	ndivho, vha tanganedzaho	ndivho, vha
tanganedzaho mafhungo na	mafhungo na nyimele	mafĥungo na nyimele	mafĥungo na nyimele	mafhungo na nyimele	tanganedzaho
nyimele	-Girama ndi yoneyone	-Nga u angaredza, girama	-Hu na hunwe vhukhakhi	-Girama yo shaedza, i na	mafhungo na nyimele
Munanguludzo wa maipfi	nahone yo fhatwa tshidele	ndi yone nahone yo	ha girama	vhukhakhi ho vhalaho	-Zwo dala vhukhakhi
Zwiga zwa muńwalo na	-A hu na vhukĥakhi	fhatwa zwavhudi	-Divhaipfi i a fusha/	-Divhaipfi ndi yo	nahone zwo tanganana
mupeleto		-Divhaipfi ndi yavhudi	linganela	shaedzaho vhukuma	-Divhaipfi a i tei
		vhukuma	-Fhedzi vhukhakhi vhu re	-Ṭhalutshedzo yo thithisea	ndivho na khathihi
MARAGA 10		-Hunzhi a hu na	hone a vhu thithisi		-Thalutshedzo yo
	1	vhukhakhi	thalutshedzo		hotefhala tshothe
MARAGANYANGAREDZI	22–25	17–20	12–15	7–10	0–5